

Studie z aplikované lingvistiky 1/2011, roč. 2, s. 162–163.

ISSN 1804-3240.

Popularizace popularizace

SVOBODOVÁ, Jana – SVOBODOVÁ, Diana – GEJGUŠOVÁ, Ivana (2010): *Zdroje a cíle jazykové popularizace*. Ostrava: Ostravská univerzita, 144 s. ISBN 978-80-7368-916-2.

Trojice autorek z ostravské pedagogické fakulty psala téměř dva roky krátké jazykové sloupky do regionálního vydání deníku Deník. Poté jich všech šestasedmdesát vydala knižně a doprovodila autorskými komentáři a stručným teoretickým úvodem. Výsledkem je publikace hybridní – napůl monografie a napůl popularizační příručka –, hledající si čtenáře mezi jazykovědci, v okruhu školních češtinářů i ve filologicky aktivní veřejnosti.

Úvodní kapitoly (psané Janou Svobodovou) jednak podávají stručný přehled teorie jazykové kultury v prvotním pojetí Pražského lingvistického kroužku, jejího dalšího vývoje i souvisejících současných diskusí o normě, kodifikaci, standardu, diglosii atp., jednak rekapituluje nečetná vyjádření českých lingvistů na téma jazykové popularizace a uvádějí užitečný soupis popularizačních prací o češtině počínaje Čapkovou Chválou řeči české a konče televizním cyklem O češtině. V kapitole 4 (z pera Diany Svobodové) jsou uvedeny jednotlivé oblasti jazykových jevů, jimiž se autorky v novinovém popularizačním seriálu zabývaly, a v jejich rámci jsou dosti podrobně představeny i konkrétní problémy a témata, o nichž příspěvky pojednávaly, včetně autorských stanovisek a doporučení. Čtenáři, který čte knihu obvyklým způsobem zpředu dozadu, je tak vlastně věcný obsah stěžejní části ozřejměn předem, a tak mu raději doporučuji tuto kapitolu zprvu vynechat. Ivana Gejgušová se v páté kapitole snaží spojit problematiku obsaženou v příspěvcích se školní výukou češtiny a charakterizuje institucionální proměny vzdělávání a kurikulární reformu nedávných let.

Ve vlastních popularizačních sloupcích má každá z autorek svůj charakteristický „rukopis“. Jana Svobodová většinou reaguje na konkrétní prohřešek proti normě v oblasti syntaxe, lexika nebo pravopisu, zaslechnutý v rozhlasu nebo zahlédnutý na reklamním poutači; svůj příspěvek píše velmi přístupnou formou, didakticky promyšleně (často s úlohou na začátku) – čtenář, který ji někdy slyšel přednášet, si ihned vybaví její typickou dikci. Diana Svobodová se zpravidla věnuje lexikálním neologismům, zejména anglického původu, a tvoření a užívání přechýlených substantiv. Příspěvky Ivany Gejgušové se z celku poněkud vymykají: nejčastěji jde o drobné exkursy do kulturních dějin, inspirované lexikálními prostředky užitými v literatuře 19. století; žánrově mají blíž k fejetonům než k jazykovým sloupkům. Souvisí s tím zajímavý rozdíl v autorské poloze jednotlivých pisatelek: Ivaně Gejgušové je blízká exprese, píše často v 1. osobě singuláru; didaktický a apelový přístup Jany Svobodové vede k hojnému zastoupení 2., a zejména inkluzivní 1. osoby plurálu; konečně Diana Svobodová je spíše neosobní, zaměřuje se na věc samu a užívá především 3. osoby.

Ve většině sloupků je tematizována nějaká inovace v úzu, porušení jazykové nebo slohové normy apod. Není proto divu, že se čtenář nemusí vždy se stanoviskem autorky sloupku ztotožňovat. Jana Svobodová bývá místy zbytečně rigidní a Diana Svobodová nepatřičně vstřícná, avšak s většinou doporučení a charakteristik je možno souhlasit – a shromáždění původního novinového cyklu nazvaného Čeština na talířku do jediné publikace uvítat.

Robert Adam